

WYNIKI WYBORÓW I REFERENDÓW NA ŚWIECIE

„Studia Wyborcze”, tom 39, 2025

DOI: <https://doi.org/10.26485/SW/2025/39/6>

WYNIKI WYBORÓW PREZYDENCKICH, PARLAMENTARNYCH I REFERENDÓW NA ŚWIECIE W OKRESIE OD 1 PAŹDZIERNIKA 2024 DO 31 MARCA 2025 R.

W okresie od 1 października 2024 do 31 marca 2025 r. na świecie zostało przeprowadzonych osiem bezpośrednich wyborów prezydenckich, dwadzieścia dwie elekcje parlamentarne oraz siedem referendum ogólnokrajowych. Liczba wyborów parlamentarnych, w stosunku do zestawienia za okres miniony, jest podobna. Warto podkreślić, że analiza pytań referendalnych obecnego zestawienia wskazuje na niewielki wzrost stosowania tej instytucji. Przeprowadzone referenda dotyczyły zmian materii konstytucyjnej, np. w Państwie Katar (5 listopada 2024 r.) i w Republice Gabońskiej (16 listopada 2024 r.). W sprawach bezpośrednio dotyczących obywateli podnoszono m.in. takie zagadnienia, jak: drogi krajowe, opieka zdrowotna (referendum ogólnokrajowe w Konfederacji Szwajcarskiej – 24 listopada 2024 r.) czy fundusz emerytalny (referendum w Księstwie Liechtensteinu – 1 grudnia 2024 r.).

Reasumując, należy wskazać, że wprawdzie w omawianym okresie liczba przeprowadzonych referendum wzrosła (w poprzednim zestawieniu liczba ta była o jedno referendum niższa), lecz wciąż materia pytań referendalnych dotyczy szeroko rozumianych spraw społeczeństwa, które bezpośrednio dotyczą obywateli i mają wpływ na ich życie codzienne, na jego jakość i komfort.

W przypadku państw, w których odbyło się w omawianym okresie referendum, należy zauważyć pewną rysującą się, moim zdaniem, prawidłowość, a mianowicie sięganie do tej instytucji nie tylko w Konfederacji Szwajcarskiej, ale również w innych krajach, w których dotąd nie była stosowana bądź jest wykorzystywana stosunkowo rzadko. Przykładem jest Republika Kazachstanu, w której referendum jest ogólnonarodowym głosowaniem obywateli nad najważniejszymi sprawami życia społecznego i państwowego – w przypadku tegorocznego referendum podejmowanym problemem była budowa pierwszej

elektrowni jądrowej. Inicjatywa ta miała na celu zmniejszenie uzależnienia od paliw kopalnych, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i wzmocnienie krajowej produkcji energii elektrycznej w świetle częstych przerw w dostawach prądu w ostatnich latach¹. Frekwencja w tym referendum wyniosła 63,66%.

Niniejsze zestawienie pozwala stwierdzić, że zaangażowanie społeczeństw w kształtowanie decyzji w sprawach istotnych dla funkcjonowania państwa i jego obywateli jest widoczne. Jeżeli chodzi o partycypację wyborczą obywateli, była ona różna i wahała się: od najniższej – 38,04% w Konfederacji Szwajcarskiej, do najwyższej – 84% w Państwie Katar.

W przypadku wyborów prezydenckich na uwagę zasługują wybory przeprowadzone w Stanach Zjednoczonych Ameryki, które odbyły się 5 listopada 2024 r. Były to sześćdziesiąte wybory prezydenckie, które zakończyły się formalnym głosowaniem kolegium elektorów i podliczeniem głosów przez Kongres Stanów Zjednoczonych 6 stycznia 2025 r. Celem wyborów było wyłonienie jednego z kandydatów na stanowisko 47. prezydenta Stanów Zjednoczonych i jednego z kandydatów na 50. wiceprezydenta Stanów Zjednoczonych na czteroletnią kadencję, która rozpoczęła się 20 stycznia 2025 r. i potrwa do 20 stycznia 2029 r. W ich wyniku na 47. prezydenta został wybrany Donald Trump, ubiegający się o urząd prezydenta po raz trzeci. Warto podkreślić, że ustępujący prezydent – Joe Biden, który początkowo zgłosił swoją kandydaturę, został wybrany w prawyborach, lecz w późniejszym czasie zrezygnował z ubiegania się o reelekcję². Frekwencja wyniosła 64,1%.

Warto również wspomnieć o wyborach prezydenckich w Republice Chorwacji, które odbyły się w I turze 29 grudnia 2024 r. i w II turze 12 stycznia 2025 r. Zwycięzcą okazał się Zoran Milanović, zdobywając 74,68% głosów. Jego rywal – popierany przez rządzącą w kraju centroprawicową Chorwacką Wspólnotę Demokratyczną (HDZ) Dragan Primorac – uzyskał 25,3% poparcia. Frekwencja wyniosła 44% i była o niemal 11 p.p. niższa niż w II turze wyborów w 2020 r.³

W przypadku wyborów parlamentarnych na szczególną uwagę zasługują wybory w Stanach Zjednoczonych, które odbyły się 5 listopada 2024 r., przy okazji wyborów prezydenckich. Były to wybory do Senatu Stanów Zjednoczonych i do Izby Reprezentantów Stanów Zjednoczonych. W przypadku

¹ *Kazakh nuclear power referendum*, https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Kazakh_nuclear_power_referendum

² *Wybory prezydenckie w Stanach Zjednoczonych w 2024 roku*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Wybory_prezydenckie_w_Stanch_Zjednoczonych_w_2024_roku

³ P. Wankiewicz, *Wybory prezydenckie w Chorwacji: Milanović po raz drugi*, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2025-01-13/wybory-prezydenckie-w-chorwacji-milanovic-po-ras-drugi>

wyborów do Senatu przedstawiciele wybierani są na 6-letnią kadencję, a wybory odbywają się co 2 lata. Amerykanie głosują każdorazowo na 1/3 składu izby. W przypadku jednak wyborów do Izby Reprezentantów kandydaci nominacje partyjne uzyskują w większości stanów (w 47 z 50 stanów) w wyniku prawyborów. 119. Kongres Stanów Zjednoczonych trwa od 3 stycznia 2025 do 3 stycznia 2027 r.

Magdalena Wrzalik

WYBORY PREZYDENCCKIE

Data	Państwo	Wynik		Frekwencja (w %)
		Zwycięzca	Poparcie (w %)	
6.10.2024 r.	Republika Tunezyjska	Kais Saïed niezależny	90,69	28,80
9.10.2024 r.	Republika Mozambiku	Daniel Chapo Frente de Libertação de Moçambique (Mozambique Liberation Front)	65,17	42,16
20.10.2024 r. (I tura) 3.11.2024 r. (II tura)	Republika Moldawii	Maia Sandu niezależny	55,35	51,74 (I tura) 54,29 (II tura)
27.10.2024 r. (I tura) 24.11.2024 r. (II tura)	Urugwaj	Yamandú Orsi Movimiento de Participación Popular (Movement of Popular Participation)	52,00	89,60 89,36
5.11.2024 r.	Stany Zjednoczone Ameryki	Donald Trump Republican Party	49,80	64,10
7.12.2024 r.	Republika Ghany	John Mahama National Democratic Congress	56,42	63,97
29.12.2024 r. (I tura) 12.01.2025 r. (II tura)	Republika Chorwacji	Zoran Milanović niezależny	74,68	46,01 (I tura) 44,17 (II tura)
26.01.2025 r.	Republika Białorusi	Aleksandr Łukaszenko niezależny	86,82	85,70

WYBORY PARLAMENTARNE

Data	Państwo	Wynik			Frekwencja (w %)
		Zwycięzca	Poparcie (w %)	Mandaty	
9.10.2024 r.	Republika Mozambiku Assembleia da República Assembly of the Republic Zgromadzenie Republiki 250 mandatów	• Mozambique Liberation Front (FRELIMO)	71,43	171	42,16
		• Optimist Party for the Development of Mozambique (PODEMOS)	12,94	43	
		• Mozambican National Resistance (RENAMO)	8,11	28	
		• Democratic Movement of Mozambique	3,50	8	
13.10.2024 r. (I tura) 27.10.2024 r. (II tura)	Republika Litewska Lietuvos Respublikos Seimas Seimas of the Republic of Lithuania Sejm 141 mandatów	• Social Democratic Party of Lithuania	19,32	52	52,20
		• Homeland Union – Lithuanian Christian Democrats	18,00	28	
		• Political Party „Dawn of Nemunas”	14,97	20	
		• Union of Democrats „For Lithuania”	9,22	14	
		• Liberals’ Movement	7,70	12	
		• Lithuanian Farmers and Greens Union	7,02	8	
		• Electoral Action of Poles in Lithuania – Christian Families Alliance	3,88	3	
		• National Alliance	2,87	1	
		• Freedom and Justice	0,77	1	
		• niezależni	–	2	
26.10.2024 r.	Gruzja Sakartvelos P’arlament’i Parliament of Georgia Parlament 150 mandatów	• Georgian Dream – Democratic Georgia (GD)	53,93	89	60,20
		• Coalition for Change	11,03	19	
		• Unity – National Movement	10,17	16	
		• Strong Georgia (SG)	8,81	14	
		• Gakharia For Georgia	7,78	12	

27.10.2024 r.	Republika Bułgarii Народно събрание National Assembly Zgromadzenie Narodowe 240 mandatów	• GERB–SDS • We Continue the Change – Democratic Bulgaria • Revival • Movement for Rights and Freedoms – A New Beginning • BSP – United Left • The Alliance for Rights and Freedoms • There Is Such a People • Morality, Unity, Honour • Velichie	25,52 13,75 12,92 11,13 7,32 7,24 6,56 4,45 3,87	66 36 33 29 19 19 17 11 10	38,94
27.10.2024 r.	Uzbekistan Majlis of the Republic of Uzbekistan Legislative Chamber of the Oliy Izba Legislacyjna 150 mandatów	• O‘zLiDeP • Milliy Tiklanish • XDP • ASDP • Ecological	34,75 18,82 17,11 16,20 13,12	64 29 20 21 16	75,35
27.10.2024 r. (I tura) 24.11.2024 r. (II tura)	Republika Urugwaju Cámara de Representantes Chamber of Representatives Izba Reprezentantów 99 mandatów	• Broad Front • National Party • Colorado Party • Sovereign Identity • Cabildo Abierto • niezależni	49,34 26,77 16,85 2,83 2,58 1,80	48 29 17 2 2 1	89,60 (I tura) 89,36 (II tura)
27.10.2024 r.	Republika Urugwaju Cámara de Senadores Chamber of Senators Senat 30 mandatów	• Broad Front • National Party • Colorado Party	43,94 28,15 16,85	16 9 5	85,10
30.10.2024 r.	Republika Botswany Palamente ya Botswana The National Assembly of Botswana Zgromadzenie Narodowe 61 z 69 mandatów	• Umbrella for Democratic Change (UDC) • Botswana Congress Party (BCP) • Botswana Patriotic Front (BPF) • Botswana Democratic Party	37,22 20,99 8,31 30,49	36 15 5 4	81,42

5.11.2024 r.	Stany Zjednoczone Ameryki United States Senate Senat Stanów Zjednoczonych 34 ze 100 mandatów	• Republican Party • Democratic Party • niezależni	47,70 49,10 1,10	53 45 2	
5.11.2024 r.	Stany Zjednoczone Ameryki United States House of Representatives Izba Reprezentantów Stanów Zjednoczonych 4325 mandatów	• Republican Party • Democratic Party	49,80 47,20	220 215	
14.11.2024 r.	Demokratyczno-Socjalistyczna Republika Sri Lanki Śrī Lankā Pārlimentuvā Parliament of the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka Parliament 225 mandatów	• National People's Power • Samagi Jana Balawegaya • Ilankai Tamil Arasu Kachchi • New Democratic Front • Sri Lanka Podujana Peramuna	61,56 17,66 2,31 4,49 3,14	156 14 2 4 142	68,93
27–30.11.2024 r.	Republika Namibii National Assembly Zgromadzenie Narodowe 96 ze 104 mandatów	• South West Africa People's Organisation (SWAPO) • Independent Patriots for Change (IPC) • Affirmative Repositioning (AR) • Popular Democratic Movement (PDM) • Landless People's Movement (LPM) • inne	53,37 20,20 6,61 5,48 5,21 –	51 20 6 5 5 8	76,48
30.11.2024 r.	Islandia Alþingi Íslendinga Icelandic Parliament Parliament 63 mandaty	• Social Democratic • niezależni • Viðreisn • People's • Centre • Progressive	20,80 19,40 15,80 13,80 12,10 7,80	15 14 11 10 8 5	80,18

1.12.2024 r.	Rumunia Senat Senate Senat 134 mandaty	• Social Democratic Party • Alliance for the Union of Romanians • National Liberal Party • Save Romania Union • S.O.S. Romania • Party of Young People • Democratic Alliance of Hungarians in Romania	22,30 18,30 14,28 12,26 7,76 6,39 6,38	36 28 22 19 12 7 10	48,25
1.12.2024 r.	Rumunia Camera Deputaţilor Chamber of Deputies Izba Deputatowaných 331 mandatów	• Social Democratic Party • Alliance for the Union of Romanians • National Liberal Party • Save Romania Union • S.O.S. Romania • Party of Young People • Democratic Alliance of Hungarians in Romania • inne	21,96 18,01 13,20 12,40 7,36 6,46 6,33 –	86 63 49 40 28 24 22 19	48,28
7.12.2024 r.	Republika Ghany Parliament of Ghana Parlament 276 mandatów	• National Democratic Congress • New Patriotic Party • niezależni	brak danych	183 88 4	55,19
29.12.2024 r.	Republika Czadu Assemblée nationale du Tchad National Assembly of Chad Zgromadzenie Narodowe 188 mandatów	• Patriotic Salvation Movement (MPS) • National Rally of Chadian Democrats (RNDT–Le Réveil) • Rally for Democracy and Progress (RDP) • National Union for Democracy and Renewal (UNDR) • Party for Liberty and Development (PLD) • Peace and Social Cohesion Party (PCS) • Union for Renewal and Democracy (URD) • Movement of Chadian Patriots for the Republic (MPTR) • inne	45,18 6,96 6,05 3,90 1,52 0,97 0,89 0,68 18,42	124 11 8 7 2 3 2 2 29	52,38

9.02.2025 r. (I tura) 13.04.2025 r. (II tura)	Republika Ekwadoru Asamblea Nacional National Assembly 151 mandatów	• Citizen Revolution Movement/RETO Movement • National Democratic Action • inne	41,32 43,34 –	67 66 18	82,01
9.02.2025 r.	Księstwo Liechtensteinu Landtag des Fürstentums Liechtenstein Landtag of the Principality of Liechtenstein Parlament 25 mandatów	• Patriotic Union • Progressive Citizens' Party • Democrats for Liechtenstein • Free List	38,32 27,48 23,32 10,87	10 7 6 2	76,34
23.02.2025 r.	Republika Federalna Niemiec Deutscher Bundestag German Bundestag 630 mandatów	• Christian Democratic Union of Germany/Christian Social Union in Bavaria CDU/CSU • Alternative for Germany • Social Democratic Party of Germany • Alliance 90/The Greens • The Left • South Schleswig Voters' Association • Sahra Wagenknecht Alliance – Reason and Justice • Free Democratic Party	28,50 20,80 16,40 11,60 8,80 0,15 4,98 4,30	208 152 120 85 64 1 – –	82,50
2.03.2025 r.	Republika Tadżykistanu Majlisi namoyandagon Assembly of Representatives Zgromadzenie Przedstawicieli 63 mandaty	• People's Democratic Party of Tajikistan • Agrarian Party of Tajikistan • Party of Economic Reforms of Tajikistan • Socialist Party of Tajikistan • Democratic Party of Tajikistan	52,45 21,25 12,82 5,34 5,11	49 7 5 1 1	85,35
12.03.2025 r.	Belize House of Representatives Izba Reprezentantów 31 mandatów	• People's United Party • United Democratic Party/Tracy Taagar Pantan • United Democratic Party/Shyne	67,91 10,56 18,95	26 3 2	64,97

REFERENDA OGÓLNOKRAJOWE

Data	Państwo	Przedmiot rozstrzygnięcia	Wynik (w %)		Frekwencja (w %)
			za	przeciw	
6.10.2024 r.	Republika Kazachstanu	Czy zgadzasz się na budowę elektrowni jądrowej w Kazachstanie?	73,11	26,89	63,66
27.10.2024 r.	Księstwo Liechtensteinu	Czy jesteś za prywatyzacją Radia?	55,43	44,57	58,43
5.11.2024 r.	Państwo Katar	Czy jesteś za wprowadzeniem zmian w Konstytucji? ⁴	90,60	9,40	84,00
16.11.2024 r.	Republika Gabońska	Czy jesteś za wprowadzeniem zmian w Konstytucji? ⁵	91,64	8,36	54,18
24.11.2024 r.	Konfederacja Szwajcarska	1. Czy jesteś za rozbudową dróg krajowych?	47,30	52,70	45,05
		2. Czy jesteś za zaostrzeniem przepisów dotyczących podnajmu nieruchomości mieszkalnych i komercyjnych?	48,42	51,58	44,89
		3. Czy jesteś za wprowadzeniem ułatwień w zakresie wcześniejszego rozwiązywania umów najmu?	46,17	53,83	44,90
		4. Czy jesteś za wprowadzeniem nowego modelu finansowania opieki zdrowotnej?	53,31	46,69	44,87
1.12.2024 r.	Księstwo Liechtensteinu	Czy jesteś za wprowadzeniem dodatkowego pakietu środków w funduszu emerytalnym?	52,65	47,35	59,54
9.02.2025 r.	Konfederacja Szwajcarska	Czy jesteś za przyjęciem obywatelskiej inicjatywy na rzecz środowiska? ⁶ (program: Inicjatywa na rzecz Odpowiedzialności Środowiskowej, ang. <i>Environmental Responsibility Initiative</i>)	30,25	69,75	38,04

⁴ Referendum dotyczyło m.in. zmian w zakresie wyborów do Rady Doradczej (Majlis as-Shura), jak również emira Państwa Katar.

⁵ Referendum dotyczyło m.in. wprowadzenia regulacji odnoszących się do kadencji prezydenta.

⁶ Inicjatywa na rzecz Odpowiedzialności Środowiskowej wymaga, aby działalność gospodarcza nie zużywała więcej zasobów i nie uwalniała więcej zanieczyszczeń, niż jest to dozwolone w celu ochrony zasobów naturalnych. Uznano jednak, że wprowadzenie takiej regulacji doprowadziłoby do bardzo znaczącego wzrostu cen lub zmniejszenia różnorodności podaży w różnych obszarach, takich jak żywność, mieszkanie, mobilność i odzież.

Źródła (dostęp 11.04.2025)

en.wikipedia.org/wiki/Electoral_calendar
www.ark.ac.uk/elections
www.bbc.co.uk
www.cnn.com
www.electionguide.org
www.electionworld.org
www.electoralgeography.com
www.e-polityka.pl
www.ipu.org.pl
www.rulers.org